

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

30. května 2013 *

„Směrnice 93/13/EHS — Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách — Nájemní smlouva uzavřená mezi podnikatelem v oblasti pronájmu nemovitostí a nájemcem jednajícím za soukromým účelem — Přezkum zneužívající povahy klauzule vnitrostátním soudem z úřední moci — Smluvní pokuta — Zrušení klauzule“

Ve věci C-488/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Gerechtshof te Amsterdam (Nizozemsko) ze dne 13. září 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 23. září 2011, v řízení

Dirk Frederik Asbeek Brusse,

Katarina de Man Garabito

proti

Jahani BV,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan a M. Berger (zpravodajka), soudci,
generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za maďarskou vládu M. Fehérem a K. Szíjjártó, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. van Beekem a M. Owsiany-Hornung, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: nizozemština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, dále jen „směrnice“) a zejména jejího čl. 6 odst. 1.
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi D.F. Asbeek Brusse a K. de Man Garabito proti společnosti Jahani BV (dále jen „Jahani“) ve věci zaplacení, prvně jmenovanými, nedoplatků nájemného, smluvních úroků a pokuty dlužných na základě smlouvy o pronájmu bytu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Devátý a desátý bod odůvodnění směrnice zní takto:

„[...], příjemci zboží nebo služeb by měli být chráněni před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele, zejména před jednostranně sepsanými běžnými [adhezními] smlouvami a nepřiměřeným [zneužívajícím] vyloučením základních práv ve smlouvách;

[...] účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí]; [...] takové přepisy by se měly vztahovat na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli; [...] z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědictvého práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřízení a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob“.

- 4 Článek 1 směrnice stanoví:

„1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní podmínky [Klauzule], které odrážejí závazná právní a správní ustanovení a ustanovení [...] nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

- 5 Článek 2 směrnice definuje pojmy „spotřebitel“ a „prodávající nebo poskytovatel“ takto:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

- b) „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání;
- c) „prodávajícím nebo poskytovatelem“ fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.“

6 Článek 3 směrnice definuje zneužívající klauzuli takto:

„1. Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

[...]

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené [zneužívající].“

7 Ohledně účinků spojených se zjištěním zneužívající povahy klauzule čl. 6 odst. 1 směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].“

8 Podle čl. 7 odst. 1 směrnice „[čl]enské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli“.

9 Příloha směrnice obsahuje seznam klauzulí, které mohou být podle čl. 3 odst. 3 pokládány za zneužívající. Jsou mezi nimi uvedeny:

„1. Podmínky [klauzule], jejichž cílem nebo následkem je:

[...]

e) požadavek na spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné;

[...]“

Vnitrostátní právo

10 Směrnice byla v Nizozemsku provedena prostřednictvím úpravy všeobecných smluvních podmínek obsažené v článcích 6:231 až 6:247 občanského zákoníku (Burgerlijk Wetboek; dále jen „BW“).

11 Článek 6:233 první pododstavec písm. a) BW stanoví:

„Ustanovení všeobecných smluvních podmínek může být zrušeno:

a) pokud s přihlédnutím ke druhu a obsahu smlouvy, způsobu sjednání obchodních podmínek, vzájemně patrným zájmům smluvních stran a jiným okolnostem věci, nepřiměřeně znevýhodňuje druhou smluvní stranu“.

12 Právní úkon, který je v rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem nebo kogentním zákonným ustanovením, je podle článku 3:40 BW neplatný. Nicméně v případě porušení ustanovení, které se týká výlučně ochrany jedné ze stran vícestranné smlouvy, se jedná pouze o možnost zrušení, nevyplyvá-li z účelu dotčeného ustanovení opak.

13 Ohledně smluvní pokuty čl. 6:94 odst. 1 BW stanoví, že soud je oprávněn na návrh dlužníka sjednanou smluvní pokutu snížit, je-li to zjevně nutné v zájmu spravedlnosti.

- 14 Mimoto ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že v odvolacím řízení může příslušný soud rozhodnout pouze o žalobních důvodech uplatněných v prvních návrzích učiněných v odvolacím řízení. Odvolací soud však musí z úřední moci uplatnit relevantní kogentní ustanovení, i když se jich účastníci řízení nedovolávají.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 15 V roce 2007 Jahani, společnost působící v oblasti komerčních pronájmů bytů, pronajala D.F. Asbeeku Brusseovi a K. de Man Garabito, jednajícím za soukromým účelem, bytový prostor v Alkmaaru (Nizozemsko).
- 16 Nájemní smlouva k tomu účelu byla uzavřena na základě všeobecných podmínek stanovených profesním sdružením Raad voor Onroerende Zaken (Rada pro otázky týkající se nemovitostí).
- 17 Uvedené všeobecné podmínky obsahovaly zejména klauzuli o smluvní pokutě, které zní takto:

„20.1

Nájemce se dostává do prodlení samotným uplynutím určité doby.

20.2 Za každý případ prodlení s včasnou a celou platbou peněžitě částky dluží nájemce úroky ve výši 1 % měsíčně z dlužné hlavní částky od data splatnosti do data plného uhrazení hlavní částky.

[...]

20.6 Nesplní-li nájemce svůj závazek vyplývající z této smlouvy a příslušných všeobecných podmínek, nebo poruší-li takový závazek, má povinnost uhradit pronajímateli, aniž jsou dotčeny jeho povinnost splnit tento závazek a ostatní nároky na náhradu škody nebo jiné nároky pronajímatele, okamžitě splatnou smluvní pokutu ve výši 25 eur za každý kalendářní den [...].“

- 18 Nájemné, původně stanovené v nájemní smlouvě ve výši 875 eur za měsíc, od 1. července 2008 dosahovalo v důsledku indexace stanovené v uvedené smlouvě částky 894,25 eur za měsíc. D.F. Asbeek Brusse a K. de Man Garabito uvedené navýšení nájemného neuhradili. Za únor 2009 zaplatili částku 190 eur a následně přestali nájemné platit.
- 19 V červenci 2009 společnost Jahani podala proti nájemcům žalobu, v níž navrhovala zejména, aby byla smlouva zrušena a aby žalovaným bylo uloženo zaplatit celkovou částku 13 897,09 eur, která se skládá z následujících částek:
- 5 365,50 eur dlužné nájemné,
 - 156,67 eur již vzniklé smluvní úroky,
 - 96,25 eur nájemné dlužné na základě indexace nájemného,
 - 4 525 eur smluvní pokuty za neuhrazené nájemné,
 - 3 800 eur smluvní pokuty za neuhrazenou indexaci nájemného,
 - 658,67 eur mimosoudní náklady.
- 20 Rozsudkem ze dne 21. října 2009 Rechtbank Alkmaar žalobě společnosti Jahani vyhověl.

- 21 U předkládajícího soudu, který rozhoduje o odvolání, D.F. Asbeek Brusse a K. de Man Garabito navrhuji, aby částky pokut byly sníženy, vzhledem k nepoměru mezi uvedenými částkami a škodou utrpěnou pronajímatelem.
- 22 Za těchto podmínek se Gerechtshof te Amsterdam rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je nutné pronajímatele bytových prostor, který je podnikatelem a pronajímá byt soukromé osobě, považovat za prodávajícího [zboží] nebo poskytovatele služeb ve smyslu směrnice? Spadá do působnosti uvedené směrnice nájemní smlouva uzavřená mezi podnikatelem v oblasti pronájmu nemovitostí a nájemcem, který nejedná v rámci své obchodní nebo výrobní činnosti?
- 2) Znamená okolnost, že článek 6 směrnice je nutné považovat za normu, která je rovnocenná vnitrostátním předpisům, které jsou ve vnitrostátním právním řádu kogentní, že ve sporu mezi soukromými osobami jsou vnitrostátní prováděcí předpisy týkající se zneužívajících klauzulí kogentními právními předpisy, takže vnitrostátní soud je v prvním i ve druhém stupni oprávněn a povinen přezkoumat z úřední moci (a tudíž *ultra petita*) smluvní klauzuli s ohledem na vnitrostátní prováděcí předpisy a konstatovat neplatnost uvedené klauzule, pokud dospěje k závěru, že je zneužívající povahy?
- 3) Je slučitelné s užitečným účinkem [unijního] práva [...], že vnitrostátní soud nevyloučí použití klauzule o smluvní pokutě, která je zneužívající klauzulí ve smyslu směrnice, nýbrž pouze sníží smluvní pokutu podle vnitrostátních právních předpisů, pokud se soukromá osoba sice dovolávala pravomoci soudu pokutu snížit, avšak nikoli možnosti klauzuli zrušit?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 23 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda nájemní smlouva týkající se bytového prostoru uzavřená mezi pronajímatelem, který jedná v rámci své podnikatelské činnosti, a nájemcem jednajícím za soukromým účelem, spadá do působnosti směrnice.
- 24 Článek 1 odst. 1 směrnice vymezuje předmět dané směrnice.
- 25 Mezi jednotlivými jazykovými zněními uvedeného ustanovení však existují určité odchylky. Nizozemské znění čl. 1 odst. 1 směrnice uvádí, že jejím předmětem je sblížit vnitrostátní ustanovení týkající se zneužívajících klauzulí ve smlouvách uzavřených mezi „prodávajícím“ („verkoper“) a spotřebitelem. Ostatní jazyková znění uvedeného ustanovení používají pro označení smluvního partnera spotřebitele širší pojem. Francouzské znění čl. 1 odst. 1 směrnice se týká smluv uzavřených mezi „professionnel“ a spotřebitelem. Tento široký přístup zaujala také znění španělské („profesional“), dánské („erhvervsdrivende“), německé („Gewerbetreibender“), řecké („επαγγελματίας“), italské („professionista“) a portugalské („profissional“). Anglické znění používá pojem „seller or supplier“¹.
- 26 V souladu s ustálenou judikaturou nezbytnost jednotného použití, a tím i jednotného výkladu aktu Unie vylučuje, aby byl posuzován izolovaně v jedné ze svých verzí, ale vyžaduje, aby byl vykládán s ohledem jak na skutečnou vůli jeho původce, tak na cíl jím sledovaný, ve světle zejména všech úředních jazykových verzí (viz zejména rozsudky ze dne 3. června 2010, Internetportal und Marketing, C-569/08, Sb. rozh. s. I-4871, bod 35, jakož i ze dne 9. června 2011, Eleftheri tileorasi a Giannikos, C-52/10, Sb. rozh. s. I-4973, bod 23).

1 — Poznámka překladatele: V českém znění se používá pojem „prodávající nebo poskytovatel“.

- 27 V tomto ohledu je třeba uvést, že pojem „verkoper“ použitý v nizozemském znění je definován v čl. 2 písm. c) směrnice stejně jako v ostatních jazykových zněních; rozumí se jím „fyzická nebo právnická osoba veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která [...] jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním“.
- 28 Zdá se tedy, že nehledě na výraz použitý pro označení smluvního partnera spotřebitele, úmyslem zákonodárce nebylo omezit působnost směrnice pouze na smlouvy uzavřené mezi prodávajícím a spotřebitelem.
- 29 Kromě toho je třeba uvést, že žádné ustanovení směrnice neuvádí, na jaké druhy smluv se směrnice vztahuje. Ačkoli několik bodů jejího odůvodnění, například devátý bod, zdůrazňují potřebu chránit příjemce zboží nebo služeb před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele, desátý bod odůvodnění směrnice má širší dosah, neboť uvádí, že jednotná pravidla týkající se zneužívajících klauzulí se musí vztahovat na „všechny smlouvy“ uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli, jak je definuje čl. 2 písm. b) a c) směrnice.
- 30 Směrnice tedy definuje smlouvy, na které se vztahuje, prostřednictvím odkazu na určitou vlastnost smluvních stran podle toho, zda jednájí v rámci své podnikatelské činnosti či nikoli.
- 31 Toto kritérium odpovídá myšlence, ze které vychází systém ochrany zavedený směrnicí, tedy z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (viz zejména rozsudky ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 39, a ze dne 21. února 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, bod 19).
- 32 Tato ochrana je obzvláště důležitá v případě smlouvy o nájmu bytových prostor uzavřené mezi fyzickou osobou jednajícím za soukromým účelem a podnikatelem v oblasti nemovitostí. Důsledky nerovnosti mezi smluvními stranami jsou totiž z hospodářského hlediska zhoršeny skutečností, že se taková smlouva týká základní potřeby spotřebitele, tedy potřeby obstarat si ubytování, a týká se částek, které pro nájemníka nejčastěji představují jednu z nejvýznamnějších položek rozpočtu, zatímco z hlediska právního jde o smlouvu, které je obvykle upravena složitou vnitrostátní právní úpravou, s níž je veřejnost často pramálo seznámena.
- 33 Je však třeba uvést, že podle čl. 1 odst. 2 směrnice nejsou předmětem ustanovení této směrnice klauzule, které odrážejí závazná vnitrostátní právní a správní ustanovení (viz rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, body 25). Je na vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda je tomu tak v případě klauzulí, které jsou předmětem věci v původním řízení.
- 34 S ohledem na výše uvedené úvahy je tedy třeba na první otázku odpovědět tak, že směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že s výhradou klauzulí, které odrážejí závazná vnitrostátní právní a správní ustanovení, ověření čehož je na vnitrostátním soudu, se směrnice vztahuje na smlouvu o pronájmu bytových prostor uzavřenou mezi pronajímatelem, který jedná v rámci své podnikatelské činnosti a nájemníkem, který jedná pro účely, které nespádají do rámce jeho obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.

Ke druhé otázce

- 35 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda s ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se článku 6 směrnice, musí být uvedená směrnice vykládána v tom smyslu, že s pravidly, která zajišťují její provedení do vnitrostátního práva, se musí procesně zacházet stejně, jako je ve vnitrostátním právním řádu zacházeno s kogentními právními normami, takže vnitrostátní soud má povinnost přezkoumat z úřední moci případnou zneužívající povahu klauzule, a případně ji zrušit.

- 36 Tato otázka má dvě části, přičemž první se týká povinnosti vnitrostátního soudu určit z úřední moci zneužívající povahu klauzule, a druhá se týká důsledků, které musí vnitrostátní soud vyvodit ze zjištění zneužívající povahy.

K povinnosti určit z úřední moci zneužívající povahu klauzule

- 37 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že první část druhé otázky je spojena s tím, zda ve vnitrostátním právu existuje pravidlo, které vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o odvolání, ukládá povinnost omezit se v zásadě na žalobní důvody uvedené účastníky řízení a založit na nich rozhodnutí, avšak umožňuje mu uplatnit z úřední moci ustanovení týkající se veřejného pořádku.
- 38 Úvodem je třeba uvést, že čl. 6 odst. 1 směrnice, podle něhož zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné, představuje kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která umožňuje nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami (viz zejména výše uvedené rozsudky Banco Español de Crédito, bod 40, a Banif Plus Bank, bod 20).
- 39 V zájmu zajištění ochrany zamýšlené směrnicí Soudní dvůr již opakovaně zdůraznil, že nerovné postavení existující mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem může být narovnáno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (viz zejména výše uvedené rozsudky Banco Español de Crédito, bod 41, a Banif Plus Bank, bod 21, jakož i citovaná judikatura).
- 40 Právě proto Soudní dvůr rozhodl, že pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, má vnitrostátní soud povinnost posoudit z úřední moci zneužívající povahu klauzule spadající do působnosti směrnice a odstranit tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem (viz zejména výše uvedené rozsudky Banco Español de Crédito, bod 42, a Banif Plus Bank, bod 22).
- 41 Role, která je unijním právem přiznána vnitrostátnímu soudu v předmětné oblasti, se proto neomezuje na pouhou možnost vyslovit se k případně zneužívající povaze určité klauzule, nýbrž zahrnuje i povinnost posoudit tuto otázku z úřední moci, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (viz zejména výše uvedené rozsudky Banco Español de Crédito, bod 43, Banif Plus Bank, bod 23).
- 42 Ohledně plnění těchto povinností vnitrostátním soudem rozhodujícím v druhém stupni je třeba připomenout, že při neexistenci unijní právní úpravy je úkolem vnitrostátních právních řádů členských států, aby na základě zásady jejich procesní autonomie upravily procesní podmínky opravných prostředků sloužících k zajištění ochrany práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva. Tyto podmínky však nesmí být méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), ani nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz výše uvedené rozsudky Banco Español de Crédito, bod 46, Banif Plus Bank, bod 26).
- 43 Ohledně zásady rovnocennosti, na kterou výslovně odkazuje druhá předběžná otázka, je třeba zdůraznit, jak se připomíná v bodě 38 tohoto rozsudku, že čl. 6 odst. 1 směrnice představuje kogentní ustanovení. Dále je třeba uvést, že podle judikatury Soudního dvora uvedená směrnice jako celek představuje opatření nezbytné ke splnění úkolů svěřených Unii, a zvláště ke zvyšování životní úrovně a kvality života v celé Unii (viz rozsudky ze dne 4. června 2009, Pannon GSM, C-243/08, Sb. rozh. s. I-4713, bod 26, a výše uvedený Banco Español de Crédito, bod 67).

- 44 Soudní dvůr kromě toho rozhodl, že vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou směrnice zajišťuje spotřebitelům, musí být její článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, která mají uvnitř vnitrostátního právního řádu status kogentních norem, které soud musí nebo může uplatnit z úřední moci (viz rozsudek ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, Sb. rozh. s. I-9579, bod 52, a usnesení ze dne 16. listopadu 2010, *Pohotovost*, C-76/10, Sb. rozh. p. I-11557, bod 50). Je třeba mít za to, že tato kvalifikace se vztahuje na všechna ustanovení směrnice, která jsou nezbytná k dosažení cíle sledovaného uvedeným článkem 6.
- 45 Z toho vyplývá, že pokud je vnitrostátní soud podle vnitrostátních procesních pravidel příslušný z úřední moci přezkoumat platnost právního aktu s ohledem na vnitrostátní kogentní právní normy, což je podle informací uvedených v předkládacím rozhodnutí případ odvolacího soudu v nizozemském právním systému, musí tuto pravomoc uplatnit rovněž pro účely posouzení z úřední moci – s ohledem na kritéria stanovená ve směrnici – případně zneužívající povahy klauzule, která spadá do působnosti uvedené směrnice.
- 46 Je nutné připomenout, že taková povinnost přísluší vnitrostátnímu soudu rovněž tehdy, má-li v rámci vnitrostátního soudního systému pouhou možnost posoudit z úřední moci rozpor mezi takovou klauzulí a vnitrostátními kogentními právními normami (viz výše uvedený rozsudek *Asturcom Telecomunicaciones*, bod 54 a citovaná judikatura).
- K důsledkům, které musí vnitrostátní soud vyvodit ze zjištění zneužívající povahy klauzule
- 47 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že druhá část druhé otázky je spojena s tím, zda ve vnitrostátním právu existuje pravidlo, které vnitrostátnímu soudu v zásadě neumožňuje zrušit zneužívající klauzuli, pokud se spotřebitel nedovolává její neplatnosti. Soud však může z úřední moci zrušit klauzuli, která je v rozporu s veřejným pořádkem nebo s kogentním právním ustanovením, jestliže jeho působnost takovou sankci odůvodňuje.
- 48 Je třeba připomenout, že čl. 6 odst. 1 první část věty směrnice požaduje, aby členské státy stanovily, že zneužívající klauzule nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů „pro spotřebitele závazné“.
- 49 Soudní dvůr uvedené ustanovení vyložil v tom smyslu, že vnitrostátní soud musí vyvodit veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva vyplývají ze zjištění zneužívající povahy dotčené klauzule, aby se ujistil, že tato klauzule není pro spotřebitele závazná (výše uvedené rozsudky *Banco Español de Crédito*, bod 63, a *Banif Plus Bank*, bod 27). V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že pokud vnitrostátní soud považuje klauzuli za zneužívající, zdrží se jejího použití, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí (viz výše uvedený rozsudek *Pannon GSM*, bod 35).
- 50 Z uvedené judikatury vyplývá, že plná účinnost ochrany stanovené směrnicí vyžaduje, aby vnitrostátní soud, který z úřední moci určil zneužívající povahu klauzule, mohl z tohoto určení vyvodit veškeré důsledky, aniž by čekal, až spotřebitel, který je informován o svých právech, navrhne zrušení uvedené klauzule (výše uvedený rozsudek *Banif Plus Bank*, body 28 a 36).
- 51 Ze stejných důvodů, jaké jsou uvedeny v bodech 43 a 44 tohoto rozsudku, platí, že pokud má vnitrostátní soud podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc z úřední moci zrušit klauzuli, která je v rozporu s veřejným pořádkem nebo s kogentním právním ustanovením, jehož působnost odůvodňuje takovou sankci, což je podle informací uvedených v předkládacím rozhodnutí případ odvolacího soudu v nizozemském právním systému, musí rovněž z úřední moci zrušit klauzuli, u níž s ohledem na kritéria stanovená směrnicí určil zneužívající povahu.

- 52 V tomto kontextu je nutné připomenout, že zásada kontradiktornosti obecně ukládá vnitrostátnímu soudu, který z úřední moci určil zneužívající povahu klauzule, aby o tom informoval účastníky řízení a umožnil jim, aby se k tomu kontradiktorně vyjádřili způsobem, který stanoví vnitrostátní procesní pravidla (výše uvedený rozsudek Banif Plus Bank, body 31 a 36).
- 53 A ohledem na předchozí úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že:
- pokud má vnitrostátní soud rozhodující o žalobě podané prodávajícím nebo poskytovatelem proti spotřebiteli, která se týká splnění smlouvy, podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc zkoumat z úřední moci rozpor mezi klauzulí která je základem žaloby, a kogentnímu vnitrostátními právními normami, musí stejným způsobem s ohledem na kritéria uvedené směrnice zkoumat z moci úřední případnou zneužívající povahu dotčené klauzule, pokud určí, že dotčená klauzule spadá do působnosti této směrnice;
 - pokud má vnitrostátní soud podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc zrušit klauzuli, která je v rozporu s veřejným pořádkem nebo kogentním právním ustanovením, jehož působnost odůvodňuje takovou sankci, musí v zásadě poté, co dal účastníkům možnost kontradiktorní debaty, zrušit z moci úřední klauzuli, jejíž zneužívající povahu určil s ohledem na kritéria stanovená směrnicí.

Ke třetí otázce

- 54 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda článek 6 směrnice může být vykládán v tom smyslu, že umožňuje vnitrostátnímu soudu omezit se namísto zrušení uvedené klauzule na snížení pokuty, kterou toto ustanovení upravuje, pokud určí zneužívající povahu klauzule o smluvní pokutě, jak jej k tomu opravňuje vnitrostátní právo a jak požaduje spotřebitel.
- 55 Úvodem je třeba uvést, že příloha směrnice v bodě 1 písm. e) uvádí, že mezi klauzule, které lze prohlásit za zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 3 uvedené směrnice, patří klauzule, jejichž cílem nebo následkem je uložit spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné. Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že i když obsah dotčené přílohy nemůže automaticky a sám o sobě určit zneužívající povahu sporné klauzule, představuje nicméně zásadní prvek, na kterém může příslušný soud založit své posouzení zneužívající povahy uvedené klauzule (rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel, C-472/10, bod 26).
- 56 Ohledně otázky, zda se vnitrostátní soud může omezit namísto zrušení uvedené klauzule na snížení pokuty, kterou upravuje toto ustanovení, pokud určí zneužívající povahu klauzule o smluvní pokutě, jak jej k tomu opravňuje v projednávané věci čl. 6:94 odst. 1 BW, je třeba uvést, že čl. 6 odst. 1 směrnice stanoví výslovně v druhé části věty, že smlouva uzavřená prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem zůstává pro strany závaznou „za stejných podmínek“, může-li nadále existovat bez dotyčných „nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí]“.
- 57 Soudní dvůr ze znění uvedeného čl. 6 odst. 1 vyvodil, že vnitrostátní soudy mají povinnost neuplatnit zneužívající klauzuli, aby tak nebyla vůči spotřebiteli závazná, avšak nemají pravomoc měnit její obsah. Vyjma zrušení zneužívajících klauzulí totiž musí tato smlouva v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 65).
- 58 Soudní dvůr dále uvedl, že tento výklad je mimoto podpořen cílem a obecnou systematikou směrnice. V tomto ohledu připomněl, že vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, na němž spočívá ochrana zaručená spotřebitelům, směrnice ukládá členským státům povinnost – jak vyplývá z jejího čl. 7 odst. 1 – zajistit přiměřené a účinné prostředky „zabraňující dalšímu používání zneužívajících

klausulí ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli“. Pokud by přitom vnitrostátní soud mohl měnit obsah zneužívajících klauzulí v takových smlouvách, splnění dlouhodobého cíle stanoveného v článku 7 směrnice by mohlo být ohroženo, jelikož by došlo k oslabení odrazujícího účinku pro prodávající a poskytovatele spočívajícího v tom, že se takové zneužívající klauzule vůči spotřebiteli jednoduše neuplatní (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, body 66 až 69).

- 59 Z toho vyplývá, že čl. 6 odst. 1 směrnice nelze vykládat v tom smyslu, že umožňuje vnitrostátnímu soudu snížit pokutu uloženou spotřebiteli namísto vyloučení použití celé dotčené klauzule ve vztahu k uvedenému spotřebiteli, pokud určí zneužívající povahu klauzule o smluvní pokutě obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem.
- 60 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na třetí otázku odpovědět, že čl. 6 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že neumožňuje vnitrostátnímu soudu, pokud určí zneužívající povahu klauzule o pokutě ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, omezit se na snížení částky pokuty uložené podle uvedené klauzule spotřebiteli, jak to umožňuje vnitrostátní právo, nýbrž mu ukládá, aby bez dalšího vyloučil použití této klauzule vůči spotřebiteli.

K nákladům řízení

- 61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) **Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že s výhradou klauzulí, které odrážejí závazná vnitrostátní právní a správní ustanovení, ověření čehož je na vnitrostátním soudu, se směrnice vztahuje na smlouvu o pronájmu bytových prostor uzavřenou mezi pronajímatelem, který jedná v rámci své podnikatelské činnosti a nájemníkem, který jedná pro účely, které nespadají do rámce jeho obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.**
- 2) **Směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že:**
 - **pokud má vnitrostátní soud rozhodující o žalobě podané prodávajícím nebo poskytovatelem proti spotřebiteli, která se týká splnění smlouvy, podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc zkoumat z úřední moci rozpor mezi klauzulí která je základem žaloby, a kogentnímu vnitrostátními právními normami, musí stejným způsobem zkoumat z moci úřední případnou zneužívající povahu dotčené klauzule s ohledem na kritéria uvedené směrnice, pokud určí, že dotčená klauzule spadá do působnosti této směrnice;**
 - **pokud má vnitrostátní soud podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc zrušit klauzuli, která je v rozporu s veřejným pořádkem nebo kogentním právním ustanovením, jehož působnost odůvodňuje takovou sankci, musí v zásadě poté, co dal účastníkům možnost kontradiktorní debaty, zrušit z moci úřední klauzuli, jejíž zneužívající povahu určil s ohledem na kritéria stanovená směrnicí.**

- 3) Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že neumožňuje vnitrostátnímu soudu omezit se, jak to umožňuje vnitrostátní právo, na snížení částky pokuty uložené podle uvedené klauzule spotřebiteli, pokud určí zneužívající povahu klauzule o pokutě ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, nýbrž mu ukládá, aby bez dalšího vyloučil použití této klauzule vůči spotřebiteli.

Podpisy.